

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

VEZİRKÖPRÜ MESLEK YÜKSEKOKULU

ÇOCUK BAKIMI VE GENÇLİK HİZMETLERİ
BÖLÜMÜ/ ÇOCUK GELİŞİMİ PROGRAMI

TEMEL MATEMATİK

BASİT EŞİTSİZLİKLER

7. Hafta

özenilen üniversite

BASİT EŞİTSİZLİKLER

- $a > b$, $a < b$, $a \geq b$ veya $a \leq b$ şeklindeki ifadelere **eşitsizlik** adını veriyoruz.

- Bir eşitsizliğin her iki yanına aynı sayı eklenir yada çıkarılırsa eşitsizliğin yönü değişmez.

$$\begin{aligned} -4 < x < 2 &\Rightarrow -4+3 < x+3 < 2+3 \\ &\quad -1 < x+3 < 5 \end{aligned}$$

- Bir eşitsizliğin pozitif bir sayı ile çarpılır yada bölülürse yön değişmez, negatif bir sayı ile çarpılır ya da bölülürse yön değişir.

$$-4 < x < 5 \Rightarrow \frac{3}{-4} < x < 5 \Rightarrow -12 < 3x < 15$$

$$-2 < x < 4 \Rightarrow \frac{-2}{-2} < x < 4 \Rightarrow -8 < -2x < 4$$

- $a < b$ iken $c > 0 \Rightarrow a \cdot c < b \cdot c$
 $c < 0 \Rightarrow a \cdot c > b \cdot c$

$$a^2 < 0 \Rightarrow 0 < a < 1 \text{ dir.}$$

$$a < a^2 \Rightarrow a < 0 \text{ ya da } a > 1 \text{ dir.}$$

$$a^2 < -a \Rightarrow -1 < a < 0 \text{ dir.}$$

- Aynı yönlü eşitsizlikler taraf tarafa toplanabilir.

$$\begin{array}{r} -4 < x < 5 \\ 3 < y < 10 \\ \hline -1 < x+y < 15 \end{array} \quad \begin{array}{r} -5 < x < 3 \\ -7 < y < 2 \\ \hline -12 < x+y < 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} < & \leq & \leq \\ < & & \\ \hline < & & \leq \\ < & & \leq \end{array}$$

$$[a, b] \rightarrow \leftarrow \begin{array}{c} \bullet \text{---} \bullet \\ a \quad b \end{array} \rightarrow$$

$$[a, b) \rightarrow \leftarrow \begin{array}{c} \bullet \text{---} \circ \\ a \quad b \end{array} \rightarrow$$

$$(a, b) \rightarrow \leftarrow \begin{array}{c} \circ \text{---} \circ \\ a \quad b \end{array} \rightarrow$$

- Aynı yönlü eşitsizlikler taraf tarafa çıkarılabilir. Öncelikle eşitsizliklerden biri (-) ile çarpılarak toplamaya dönüştürülür.

$$-4 < x < 5$$

$$-2 < y < 4 \Rightarrow x-y \text{ nin bulunması}$$

- Aynı yönlü eşitsizlikler taraf tarafa çarpılabilir. Çarpma yapılırken uç sınırlar birbiri ile çarpılarak en büyük ve en küçük değeri bulunur.

$$-4 < x < 5$$

$$-1 / -2 < y < 4 \Rightarrow -4 < x < 5$$

$$-4 < -y < 2$$

$$\begin{array}{r} + \\ \hline -8 < x-y < 7 \end{array}$$

- Aynı yönlü eşitsizlikler taraf tarafa çarpılabilir. Çarpma yapılırken uç sınırlar birbiri ile çarpılarak en büyük ve en küçük değeri bulunur.

$$-4 < x < 7$$

$$-15 < y < -8 \Rightarrow x \cdot y \text{ nin bulunması için}$$

- Aynı yönlü eşitsizlikler taraf tarafa çarpılabilir. Çarpma yapılırken uç sınırlar birbiri ile çarpılır,

$$+60, +32, -105, -56$$

$$\text{en büyük} \quad \text{en küçük}$$

$$-105 < x \cdot y < 60$$

- Eşitsizliklerin kuvveti alınırken üç durum söz konusudur.

$\Rightarrow$ Her iki taraf (+) iken ister tek, ister çift kuvveti alınsın, hiç bir değişiklik olmaz.

$$2 < x < 3 \Rightarrow 4 < x^2 < 9$$

$$2 < x < 3 \Rightarrow 8 < x^3 < 27$$

⇒ Her iki taraf (-) ise tek kuvvet alınırken hiç bir değışiklik olmaz, çift kuvveti alınırsa yön değıştirilir.

$$-3 < x < -1 \Rightarrow -27 < x^3 < -1$$

$$-4 \leq x < -2 \Rightarrow -64 \leq x^3 < -8$$

$$-4 \leq x < -2 \Rightarrow 4 < x^2 \leq 16$$

⇒ Bir taraf pozitif, bir taraf negatif ise tek kuvvetlerde değışiklik olmaz, çift kuvvetlerde alt sınır daima sıfıra eşit ve büyük, üst sınır ise sınırlardan çift kuvveti daha büyük olmaktadır.

$$-4 < x < 3 \Rightarrow -64 < x^3 < 27$$

$$-4 < x < 3 \Rightarrow 0 \leq x^2 < 16$$

$$-4 \leq x < 5 \Rightarrow 0 \leq x^2 < 25$$

$$-2 < x \leq 6 \Rightarrow 0 \leq x^2 \leq 36$$

1) $3 < x < 10$ iken $4x-3$ ifadesinin en büyük tam sayı değeri nedir?

$$4/3 < x < 10 \Rightarrow 12 < 4x < 40$$

$$9 < 4x-3 < 37$$

↳ en fazla 36

2) x bir tam sayı ve $3 < x < 10$ iken $4x-3$ ifadesinin en büyük tam sayı değeri nedir?

∴ Sorunun başında x in bir tam sayı olduğu belirtildiği için değer verilmek yapılır.

$$4x-3 = 36-3 = 33 \text{ (en fazla)}$$

↓
9

3) $3x+2 \leq 2x+5 < 3x+6$ eşitsizliklerinin sağlayan kaç tane x tam sayısı vardır?

$$3x+2 \leq 2x+5 \text{ ya da } 2x+5 < 3x+6$$

$$x \leq 3$$

$$-1 < x$$

$$-1 < x \leq 3$$

$$\rightarrow \{0, 1, 2, 3\}$$

4 tane dir.

4) $-5 < \frac{2a-4}{4} < 3$ eşitsizliğinin

sağlayan kaç tane a tam sayısı vardır?

$$-20 < 2a-4 < 12$$

$$-16 < 2a < 16$$

$$-8 < a < 8$$

$$\rightarrow \{-7, -6, \dots, 6, 7\}$$

15 tane dir.

5) $-3 < a \leq 5$ ve $3a-2b=1$ olduğuna göre b hangi aralıkta değer alır?

$$3a-2b=1 \Rightarrow a = \frac{1+2b}{3}$$

$$-3 < \frac{1+2b}{3} \leq 5$$

$$-9 < 1+2b \leq 15$$

$$-10 < 2b \leq 14 \Rightarrow -5 < b \leq 7 \Rightarrow (-5, 7]$$

6) $x+2y-12=0$ ve $1 < y < 4$ ise x hangi aralıkta değer alır?

$$x+2y-12=0 \Rightarrow y = \frac{12-x}{2}$$

$$1 < \frac{12-x}{2} < 4$$

$$2 < 12-x < 8$$

$$-10 < -x < -4 \Rightarrow \text{her iki taraf } (-1) \text{ e bölünür.}$$

$$4 < x < 10 \quad (4, 10)$$

7) $-2 < x < 5$
 $4 < y < 9$ ise $3x-5y$ nin alacağı en büyük tam sayı değeri nedir?

$$\begin{array}{l} 3/-2 < x < 5 \Rightarrow -6 < 3x < 15 \\ -5/4 < y < 9 \Rightarrow -45 < -5y < -20 \\ \hline -51 < 3x-5y < -5 \\ \downarrow \\ \boxed{-6} \end{array}$$

8) x ve y birer tam sayıdır.

$$\begin{array}{l} -2 < x < 5 \\ 4 < y < 9 \Rightarrow 3x-5y \text{ nin alacağı en} \\ \text{büyük tam sayı değeri nedir?} \\ 3x-5y = 12-25 = -13 \text{ (en büyük)} \\ \downarrow \quad \downarrow \\ 4 \quad 5 \end{array}$$

9) x ve y birer reel sayıdır.

$$\begin{array}{l} -2 < x < 5 \\ 4 < y < 9 \text{ ise } 3x-5y \text{ nin alacağı en} \\ \text{büyük tam sayı değeri nedir?} \end{array}$$

;) Hiç bir şey belirtmemesi ile reel sayı demesi aynı şeydir.
 Cevap: -6

10) a ve b gerçel sayılardır.

$$\begin{array}{l} -4 < a < 7 \\ -3 \leq b < 13 \text{ ise } 2a-b \text{ nin en büyük} \\ \text{tam sayı değeri nedir?} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} -8 < 2a \leq 14 \\ -13 < -b \leq 3 \\ \hline -21 < 2a-b \leq 17 \\ \downarrow \\ \boxed{17} \end{array}$$

11) x ve y birer reel sayıdır.

$$-4 < x < 3$$

$-1 < y < 5$ ise $x-3y$ nin alacağı en küçük tam sayı değeri nedir?

$$\begin{array}{l} -4 < x < 3 \\ -15 < -3y < 3 \\ \hline -19 < x-3y < 6 \\ \downarrow \\ \boxed{-18} \end{array}$$

12) $-3 < x \leq 4$

$2 \leq y < 5$ ise x^2+y^2 nin en büyük tam sayı değeri ile en küçük tam sayı değerinin toplamı nedir?

$$\begin{array}{l} 0 \leq x^2 \leq 16 \\ 4 \leq y^2 < 25 \\ \hline 4 \leq x^2+y^2 < 41 \\ \downarrow \quad \downarrow \\ \boxed{4} \quad \boxed{40} \quad 4+40=44 \end{array}$$

13) x ve y birer reel sayıdır.

$$-3 < x < 7$$

$-1 < y < 3$ ise x^2+y^3 ün alacağı en büyük tam sayı değeri ile en küçük tam sayı değerinin toplamı nedir?

$$\begin{array}{l} 0 \leq x^2 < 49 \\ -1 < y^3 < 27 \\ \hline -1 < x^2+y^3 < 76 \\ \downarrow \quad \downarrow \\ 0 + 75 = 75 \end{array}$$

- 14) $a^2 < a$ ve $7a+2b=3$ ise b hangi aralıkta değer alır?

$$a^2 < a \Rightarrow 0 < a < 1$$

$$a = \frac{3-2b}{7}$$

$$0 < \frac{3-2b}{7} < 1 \Rightarrow 0 < 3-2b < 7$$

$$-3 < -2b < 4$$

$$-2 < b < \frac{3}{2}$$

$$\left(-2, \frac{3}{2}\right)$$

- 15) $a^2 < -a$ ve $3a-2b=5$ ise b hangi aralıkta değer alır?

$$a^2 < -a \Rightarrow -1 < a < 0$$

$$a = \frac{5+2b}{3}$$

$$-1 < \frac{5+2b}{3} < 0 \Rightarrow -3 < 5+2b < 0$$

$$-8 < 2b < -5$$

$$-4 < b < -\frac{5}{2}$$

$$\left(-4, -\frac{5}{2}\right)$$

- 16) $\left(\frac{3}{2}\right)^{5x-6} > \left(\frac{2}{3}\right)^{2x-8}$ olduğuna göre x 'in alacağı en küçük tam sayı değeri nedir?

$$\left(\frac{3}{2}\right)^{5x-6} > \left(\frac{3}{2}\right)^{-2x+8}$$

$$5x-6 > -2x+8$$

$$7x > 14$$

$$x > 2$$

↓

$$\textcircled{3}$$

- 17) $a^3 \cdot b^2 < 0$
 $b^3 \cdot c^4 < 0$
 $a^3 \cdot c^5 < 0$ olduğuna göre a, b, c nin işaretleri sırasıyla ne olmalıdır?

$$(-, -, +)$$

- 18) $a \cdot b^5 \cdot c^4 < 0$

$$a \cdot c > 0$$

- $a \cdot b^6 < 0$ olduğuna göre a, b, c nin işaretleri sırasıyla nedir?

$$(-, +, -)$$

- 19) $a \cdot b^3 \cdot c^4 > 0$

$$a^5 \cdot b^4 \cdot c^2 < 0$$

- $a \cdot b \cdot c > 0$ ise a, b, c nin işaretleri sırasıyla ne olmalıdır?

$$(-, -, +)$$

- 20) x bir reel sayı olmak üzere

- $-2 < x < 7$ ise $x^2 - 8x + 11$ ifadesinin alacağı en büyük tam sayı değeri nedir?

$$x^2 - 8x + 11 + 5 - 5 = (x-4)^2 - 5$$

- Önce $(x-4)$ oluşturulmalı, sonra karesi alınmalı ve 5 çıkarılmalı

$$-2 < x < 7 \Rightarrow -6 < x-4 < 3$$

$$0 \leq (x-4)^2 < 36$$

$$-5 \leq (x-4)^2 - 5 < 31$$

↓
 $\textcircled{30}$ en büyük tam sayı

KAYNAKLAR

Matematik Ders Notları - Ayşe Yıldırım & Ceyhan Yavuz
<http://calameo.download/003359034eff296032d3c> (Erişim 23.08.2018)

http://www.buders.com/DOKUMAN/bukaynak/matematik_calisma_sorulari/denklem_kurma_problemleri_calisma_kagidi_1.pdf (Erişim 14.04.2017)

Temel Matematik – Basri ÇELİK – Dora Basım Yayın